

**TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**2017 YILI
ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM
SEKTÖR RAPORU**

**ANKARA
2018**

İÇİNDEKİLER

Sayfa

1.	Giriş.....	2
2.	Üretim.....	2
2.1.	Dünya’da Üretim.....	2
2.2.	Türkiye’de Üretim.....	2
3.	Tüketim.....	5
4.	İhracat.....	5
5.	Fiyatlar.....	6
5.1.	Dünya Fiyatları.....	6
5.2.	Türkiye Fiyatları.....	7
6.	Politikalar.....	7
6.1.	TMO Uygulamaları.....	7
6.2.	Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Tarafından Yürütülen Çalışmalar....	7
6.2.1.	Çekirdeksiz Kuru Üzüm Üretici Ülkeler Konferansı	7
6.2.2.	Çekirdeksiz Kuru Üzüm TS 3411 Standardı Güncelleme Çalışmaları	8
6.2.3.	Kuru Üzüm Lisanslı Depoculuk Tebliği Çalışmaları.....	9
6.2.4.	TBMM Bağcılık ve Üzüm Meclis Araştırma Komisyonu Toplantıları	9
6.2.5.	Çekirdeksiz Kuru Üzümde Verim, Kalite ve Gıda Güvenliğini Artırma.....	9

TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2017 YILI ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM SEKTÖR RAPORU

1.GİRİŞ

Türkiye'nin dünya ticaretine konu olan ve ihracatta en büyük öneme sahip kuru üzümüleri, çekirdeksiz ve özellikle "Sultani" tip kuru üzümülerdir. Ülkemiz, dünyada önemli bağıcılıklar arasında yer almasına ve bağıcılık için çok farklı ve uygun ekolojilere sahip olmasına rağmen, dünya piyasalarında sadece kuru üzüm (sultani çekirdeksiz) ile tanınmakta, sofralık üzüm dış ticareti; üretimin, ancak küçük bir bölümünü oluşturmaktadır.

Ülkemiz dünyada en büyük çekirdeksiz kuru üzüm üreticisi ve ihracatçısı konumundadır. Ülkemizde üretilen üzümün yaklaşık %60'ı çekirdekli, %40'ı ise çekirdeksiz üzümden oluşmaktadır.

2.ÜRETİM

2.1. Dünya'da Üretim

Tablo 1: Dünya Kuru Üzüm Üretiminde Önde Gelen Ülkeler (Ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Türkiye	310.000	242.635	320.000	220.000	310.000	295.000
ABD	313.795	368.408	332.211	352.441	297.738	275.000
Çin	150.000	165.000	180.000	190.000	185.000	190.000
İran	180.000	160.000	130.000	139.000	170.000	160.000
Özbekistan	22.000	18.000	51.700	69.500	73.000	75.000
Şili	68.500	69.200	65.000	57.000	59.000	60.000
Güney Afrika	46.000	46.000	65.900	54.629	55.000	55.000
Arjantin	32.000	20.500	37.000	40.000	31.000	40.000
Afganistan	24.000	31.000	37.000	35.000	26.000	30.000
Avustralya	12.500	10.000	12.000	15.000	18.000	20.000
Diğer	21.000	20.000	21.000	19.500	19.000	20.000
Toplam	1.179.795	1.150.743	1.251.811	1.192.070	1.243.738	1.220.000

Kaynak: USDA

Dünya kuru üzüm üretimi 1,2 milyon ton civarında olup üretimde % 24 ile ülkemiz ilk sırada yer almaktadır. Üretimde ilk beş ülke sırasıyla Türkiye (%24), ABD (% 23), Çin (% 16), İran (%13) ve Özbekistan (% 6)'dır.

2.2. Türkiye'de Üretim

Ülkemizde 2 milyon 109 bin tonu sofralık, 1 milyon 603 bin tonu kurutmalık ve 488 bin tonu şaraplık olmak üzere **4 milyon 200 bin ton** üzüm üretimi gerçekleşmiştir (TÜİK 2017). Toplam üzüm üretimimizin % 30'unu (**1.240 bin ton**) çekirdeksiz kurutmalık üzüm oluşturmaktadır (kuru üzüm karşılığı 310 bin ton).

Ülkemizde çekirdeksiz kurutmalık üzüm üretimi, Ege bölgesinde özellikle Manisa (%87), İzmir (%6) ve Denizli (%6) illerinde yoğunlaşmıştır.

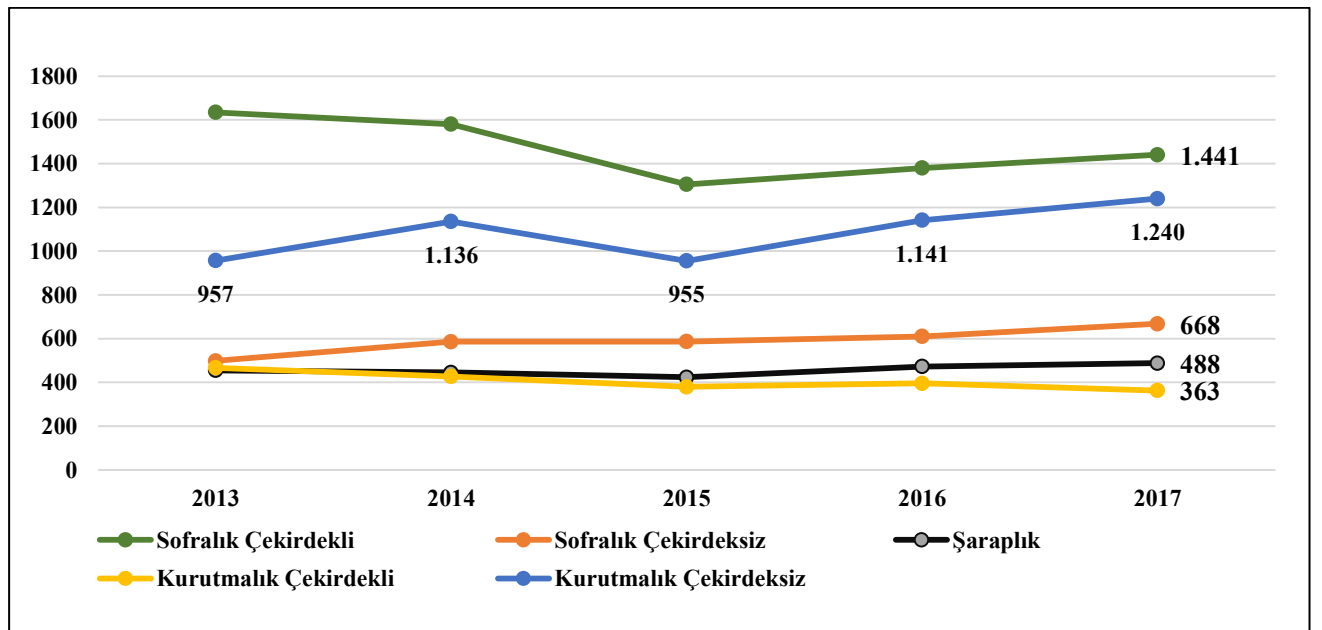
TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2017 YILI ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM SEKTÖR RAPORU

Tablo 2: 2017 İlçe Bazında Çekirdeksiz Kurutmalık Üzüm Üretim Miktarları

Sıra	İl/İlçe Adı	Üretim Miktarı (Ton)	Üretimdeki payı (%)
1	Manisa (Alaşehir)	220.670	18
2	Manisa (Salihli)	196.601	16
3	Manisa (Saruhanlı)	170.958	14
4	Manisa (Ahmetli)	104.598	8
5	Manisa (Şehzadeler)	102.214	8
6	Manisa (Turgutlu)	100.200	8
7	Manisa (Sarıgöl)	63.702	5
8	Denizli (Çal)	56.257	5
9	Manisa (Gölmarmara)	47.148	4
10	İzmir (Menemen)	43.998	4
11	Manisa (Akhisar)	40.274	3
12	Manisa (Yunusemre)	36.819	3
13	İzmir (Kemalpaşa)	25.426	2
14	Denizli (Buldan)	14.073	1
15	İzmir (Torbalı)	6.726	1
16	Diğer	10.336	1
Toplam		1.240.000	100

Kaynak: TÜİK 2017

Grafik 1: Türkiye Üzüm Üretim Miktarı (Bin Ton)

Kaynak: TÜİK 2017

TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2017 YILI ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM SEKTÖR RAPORU

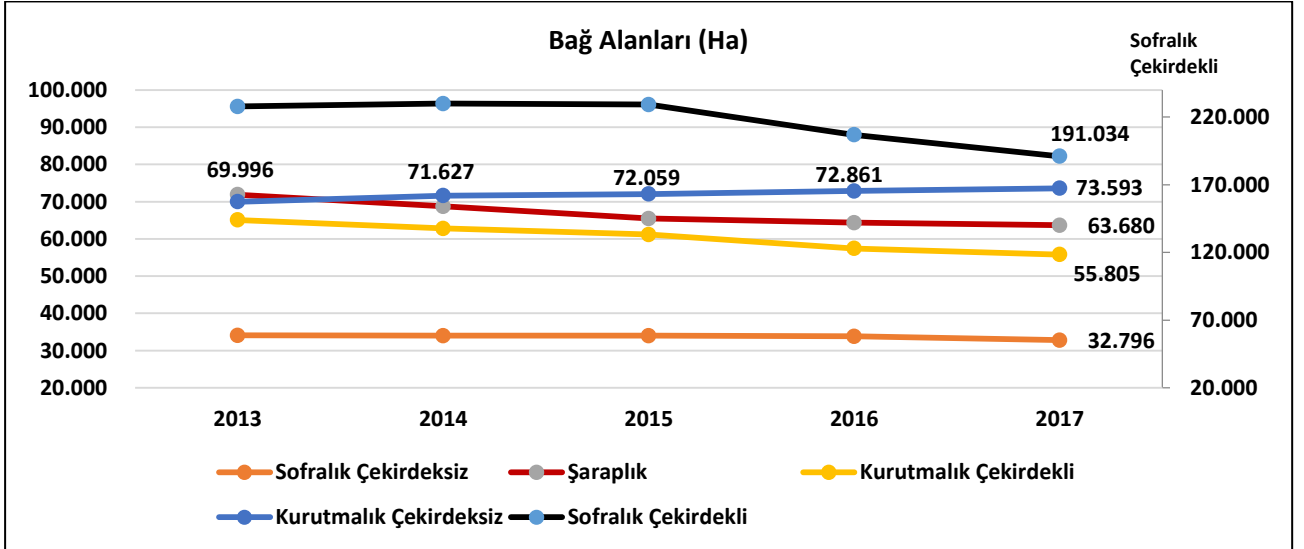
Tablo 3: Türkiye Üzüm Üretim Miktarı (Bin Ton)

2013	2014	2015	2016	2017
4.011	4.175	3.650	4.000	4.200

Kaynak: TÜİK 2017

2013-2017 dönemine ilişkin toplam üzüm üretim alanı ve üretim miktarı incelendiğinde; üretim alanlarının son 5 yılda düzenli olarak azalmıştır. Buna karşın verimdeki artış ve olumlu iklim koşullarına bağlı olarak **2017** yılında **4,2 milyon ton** üzüm üretimi gerçekleşmiştir (**2013** üretim miktarı **4 milyon ton**). Ancak son 5 yılın **en düşük** üretimi **3,7 milyon ton** ile **2015** yılında gerçekleşmiştir.

Grafik 2: Bağ Alanları (Ha)

Kaynak: TÜİK 2017

Tablo 4: Bağ Alanları (Bin Ha)

2013	2014	2015	2016	2017
469	467	462	435	417

Kaynak: TÜİK 2017

TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2017 YILI ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM SEKTÖR RAPORU

3.TÜKETİM

Tablo 5: Dünya Kuru Üzüm Tüketiminde Önde Gelen Ülkeler (Ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
AB	344.000	330.900	334.800	320.500	339.500	337.000
ABD	205.122	215.636	238.039	235.136	214.004	205.000
Çin	138.200	144.400	186.939	192.400	203.100	200.000
Kazakistan	6.300	13.200	36.500	42.800	54.500	52.000
Türkiye	47.133	58.100	55.225	42.500	50.000	50.000
Japonya	29.800	30.000	31.000	31.800	35.500	37.000
Avustralya	33.600	32.175	27.100	30.100	36.000	36.000
Rusya	47.500	34.100	26.600	27.300	30.000	30.000
Brezilya	26.000	25.400	23.200	25.800	28.000	28.000
Kanada	27.500	28.800	26.100	25.200	27.000	26.000
Diğer	221.150	216.000	213.900	197.429	219.400	202.500
Toplam	1.126.305	1.128.711	1.199.403	1.170.965	1.237.004	1.203.500

Kaynak: USDA

Dünya kuru üzüm tüketimi 1,2 milyon ton civarında olup tüketimde % 28 ile AB en büyük paya sahiptir. Tüketimde ilk beş ülke sırasıyla AB (%28), ABD (%17), Çin (%17), Türkiye (%4) ve Kazakistan (%4)'dir.

4.İHRACAT

Dünya kuru üzüm ihracatında ilk sırada yer alan Türkiye, **2017** yılında **408 milyon \$** karşılığında, yaklaşık **268 bin 771** ton kuru üzüm ihracatı gerçekleştirmiştir. Bu miktar **son 5** yılın **en yüksek** ihracatıdır. Ancak üzüm fiyatlarındaki düşüş nedeniyle aynı zamanda son beş yıldaki **en düşük döviz** geliri elde edilmiştir (2013 yılında 216.112 ton ihracat, 490 milyon \$ gelir). Türkiye, kuru üzüm ihracatının %75-80'ini AB ülkelerine yapmaktadır. Bu ülkeler içerisinde de **İngiltere**, **Almanya** ve **Hollanda** en çok ihracatın yapıldığı ülkelerdir. Bu ülkelerden bazıları Türkiye'den ithal ettikleri kuru üzümlerin bir kısmını yeniden ihraç ederek değerlendirme yoluna gittiği bilinmektedir (TÜİK).

Türkiye'nin kuru üzüm ihracatı 2000 yılında 201 bin 744 ton iken 2017 yılında %33 artışla 268 bin 771 tona yükseldiği görülmektedir (TÜİK).

Bugün Türkiye'de ihracata yönelik üzüm üretimi bakımından ilk sırayı çekirdeksiz üzüm almaktadır. Türkiye'de üzüm ihracatının % 95'ini sultani çekirdeksiz üzüm oluşturmaktadır.

TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2017 YILI ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM SEKTÖR RAPORU

Tablo 6: Dünya Kuru Üzüm İhracatında Önde Gelen Ülkeler (Ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Türkiye	247.200	186.900	259.900	201.800	265.000	240.000
İran	149.700	130.700	102.200	112.700	134.000	140.000
ABD	123.899	159.389	127.279	114.497	127.054	120.000
Özbekistan	20.000	15.700	49.400	67.300	70.000	72.000
Şili	67.150	66.000	62.000	55.600	57.000	59.000
Güney Afrika	31.900	35.050	52.900	47.000	47.000	47.000
Arjantin	29.050	16.300	29.700	34.200	28.000	35.000
Afganistan	19.600	27.100	32.600	29.900	21.000	25.000
Çin	32.700	39.300	22.400	31.200	17.400	25.000
AB	8.200	8.000	9.000	10.600	7.500	8.000
Diğer	4.800	4.300	6.000	7.400	5.400	7.500
Toplam	734.199	688.739	753.379	712.197	779.354	778.500

Kaynak: USDA

ABD ve **İran** üretim miktarı dolayısıyla dış pazarda **rekabet** ettiğimiz ülkelerdir. Türkiye ihracatının %84'ü, ABD ihracatının %50'si ve İran ihracatının da %35'i Avrupa ülkelerine yapılmaktadır. Bu nedenle Avrupa ülkeleri önemli bir kuru üzüm pazarı durumundadır. Uluslararası kuru üzüm ticaretinde, ekonomik olarak gelişmiş Orta ve Batı Avrupa ülkeleri ile Japonya'da tüketim alışkanlıkları ve kalite rol oynarken, Doğu Avrupa ülkelerinde fiyat faktörü önem taşımaktadır.

“Uluslararası Kuru Üzüm Piyasasında Rekabet Edebilirlik Üzerine” 2015 yılında yapılan bir araştırmada ithalatçı ülkelerin geliri arttıkça, daha fazla kuru üzüm ihracatı yapabileceğine değinilmektedir.

5.FİYATLAR

5.1. Dünya Fiyatları

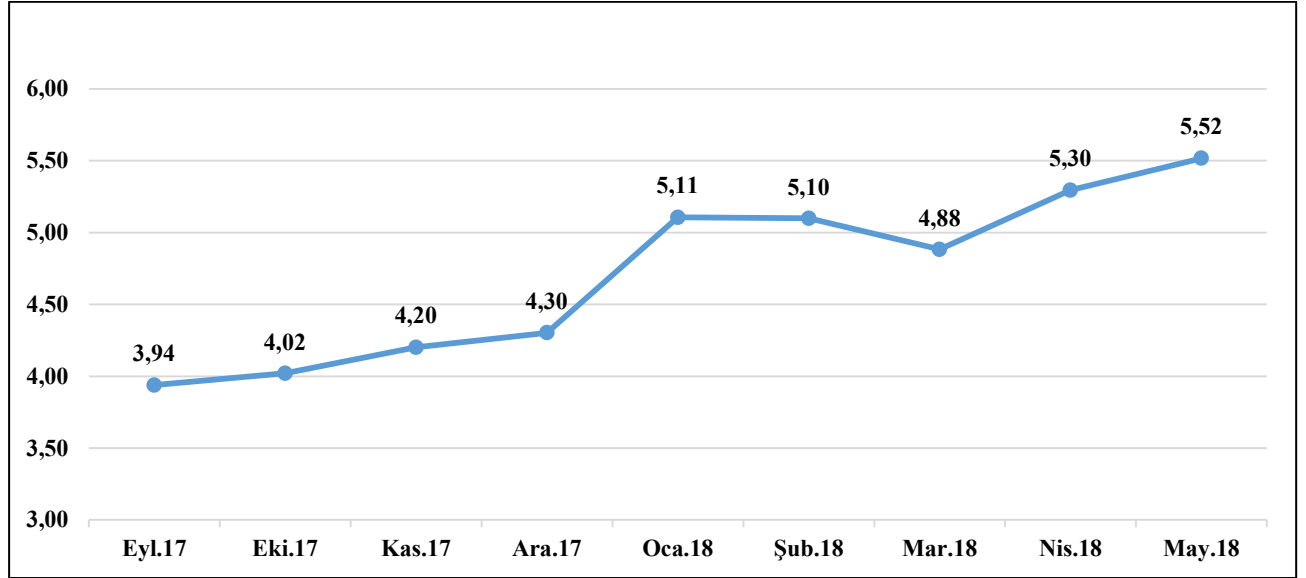
Tablo 7: 2018 Yılı Türkiye-Dünya Kuru Üzüm Fiyatları

Menşei	Çeşit	Boy	FOB \$/TON	
			NO: 8	NO: 9
Türkiye	Sultani	Standart	1.800	1.900
Türkiye	Thompson	Standart		2.600
İran	Sultani	Standart	1.950	2.050
Özbekistan	Sultani	Standart	2.150	2.250
ABD	Thompson	Standart		2.800*
ABD	Kaliforniya	Standart		3.400*

*CIF Felixstowe

5.2. Türkiye Fiyatları

Grafik 3: Çekirdeksiz Kuru Üzüm Borsa Fiyatı 9 Standart (TL/Kg)

Kaynak: İzmir Ticaret Borsası

İzmir Ticaret Borsasında oluşan 9 standart kuru üzüm fiyatları incelendiğinde 2018 Mayıs ayında (5,52 TL/Kg) 2017 yılı Eylül ayına göre (3,94 TL/Kg) % 40'lık bir artış söz konusudur.

6.POLİTİKALAR

6.1. TMO Uygulamaları

2017 yılında piyasada kuru üzüm fiyatlarının düşmesi nedeniyle TMO'nun 9 kalite kuru üzümü 4,00 TL/Kg fiyatla üreticilerden alacağını Sayın Bakanımız 12 Eylül 2017'de açıklamıştır.

18 Eylül 2017'de 6 noktada ve Salihli ile İzmir Ticaret Borsalarında alımlara başlandı. 1.325 üreticiden 4.682 ton kuru üzüm alımı yapılarak üreticilere 18 milyon TL ödeme yapıldı. TMO'nun alımlara başlamasının ardından fiyatlar 4,30 TL/Kg seviyesine çıktı. Üretici arzı olmadığı için kuru üzüm alımımız 1 Kasım 2017 itibariyle sona ermiştir.

Mayıs 2018'de borsada 9 kalite kuru üzümün kg fiyatı 6,5 TL'yi görmüştür.

6.2. Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Tarafından Yürütülen Çalışmalar

6.2.1. Çekirdeksiz Kuru Üzüm Üretici Ülkeler Konferansı

Uluslararası Çekirdeksiz Kuru Üzüm Üretici Ülkeler Konferansı, **22-25 Ekim 2017 tarihlerinde** ABD/Kaliforniya-Monterey'de düzenlenmiştir. Konferansa Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği tarafından katılım sağlanmıştır.

TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2017 YILI ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM SEKTÖR RAPORU

Tablo 9: 2017 Yılı Uluslararası Çekirdeksiz Kuru Üzüm Üretici Ülkeler Konferansı İstatistikleri

Ülke	Tahmini Başlangıç Stok Miktarı (Ton) 31.08.2017	Kuzey Yarımküre Tahmini Üretim Miktarı (Ton) 2017 mahsulü	Güney Yarımküre Tahmini Üretim Miktarı (Ton) 2017 mahsulü	Pazara Sunulabilecek Toplam Tahmini Ürün Miktarı (Ton)
Yunanistan	0	2.000		2.000
İran	0	80.000		80.000
Türkiye	20.000	310.000		330.000
A.B.D.	85.116	216.461		301.577
Hindistan	0	140.000		140.000
Özbekistan	0	45.000		45.000
Çin	0	190.000		190.000
Arjantin	0		25.000	25.000
Avustralya	6.000		13.000	19.000
Şili	5.000		50.000	55.000
Güney Afrika	1.800		51.000	52.800
2017 Toplam	117.916	983.461	139.000	1.240.377
2016 Toplam	135.270	1.038.000	157.367	1.330.637
% Fark	-13%	-5%	-12%	-14%

Not: Tür; Sultani Çekirdeksiz (Sultaniye/Bandırılmalı ve Thompson/Bandırılmaz)

6.2.2. Çekirdeksiz Kuru Üzüm TS 3411 Standardı Güncelleme Çalışmaları

Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği teknik heyetince, **25-26 Eylül 2017** tarihlerinde Manisa ve İzmir’de yerleşik toplam 22 adet kuru üzüm işletmesi ziyaret edilmiş, firma yetkililerinin 2017/18 sezonu çekirdeksiz kuru üzümü için **Çok İri (jumbo), İri (standart), Orta (medium), Küçük (small) ve Çok Küçük (small-small)** boy sınıflarında olmasını istedikleri **100 g çekirdeksiz kuru üzümdeki (ÇKÜ) tane sayıları** ile ilgili görüşleri alınmıştır. Firmaların 2016-17 sezonunda yaptıkları ihracat miktarlarına göre ağırlıklı ortalama alındığında **çok iri (jumbo) boy ortalaması 214 adet** olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, işletmelerden tüm üretim bölgesini temsilen toplam 68 adet ÇKÜ hammadde numunesi toplanmış, toplanan hammadde örneklerine yaptığımız tane boy analizleri sonucunda, örneklerin **100 g’daki tane sayısında en düşük 116 adet, en yüksek 380 adet** olmak üzere **ortalama 214 adet** olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, hammadde numuneleri **7 mm’lik** elekten de elenmiş ve **elek altı ortalaması ise % 0,9** olarak belirlenmiştir. *Standart boyda çekirdeksiz kuru üzümün en az % 98’i, 7 mm’lik kalburun üzerinde kalacak irilikte olmalıdır.* Çalışmalar sonrasında Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu’nun önerisi ve Ekonomi Bakanlığı’nın onayı sonrasında 2017 ürünü kuru üzümler için uygulanan çekirdeksiz kuru üzüm tane boy sayıları belirlenmiştir.

6.2.3. Kuru Üzüm Lisanslı Depoculuk Tebliği Çalışmaları

01 Nisan 2017 tarihinde yürürlüğe giren Kuru Üzüm Lisanslı Depoculuk Tebliği ile ilgili Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği ve diğer ilgili sektör paydaşlarıyla çok sayıda toplantılar yapmıştır. Söz konusu tebliğde yer alan ve değişmesi gereken maddeler oluşturulan komisyon üyeleriyle tartışılarak sektör görüşleri çerçevesinde ilgili Bakanlıklara iletilmiştir.

6.2.4. TBMM Bağcılık ve Üzüm Meclis Araştırma Komisyonu Toplantıları

Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında kurulan Bağcılık ve Üzüm Meclis Araştırma Komisyonu çalışmaları kapsamında **10 Mart 2018** tarihinde Ankara'da TBMM'de gerçekleştirilen toplantıya katılım sağlamış, sonrasında söz konusu komisyon üyeleri Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliğini **27 Mart 2018** tarihinde ziyaret etmiş ve Yönetim Kurulu üyeleri ile birlikte yapılan toplantıda kuru üzüm sektörünün yaşadığı sorunlar dile getirilerek çözüm önerileri tartışılmıştır.

6.2.5. Çekirdeksiz Kuru Üzümde Verim, Kalite ve Gıda Güvenliğini Artırma

2009/10 sezonundan itibaren Ege Kuru Meyve Ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (EKMMİB), İzmir Ticaret Borsası (İTB), Alaşehir Ticaret Borsası (ATB), Salıhlı Ticaret Borsası (STB), Manisa Ticaret Borsası (MTB), Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüsü/Bornova (BZMAE), Tarış Ar-Ge Müdürlüğü katkı ve destekleri ile Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi koordinatörlüğünde yürütölen “Çekirdeksiz Kuru Üzümde Verim, Kalite ve Gıda Güvenliğini Artırma” projesi **2017/18 sezonunda da devam etmiştir**. Söz konusu çalışmalar çerçevesinde üreticiler **Kalntı/Aktif Maddeler/Iprodione ve Okratoksin-A** ile ilgili bilgilendirilmiştir.

Tarımsal Destekler kapsamında yer alan Biyoteknik Mücadele Yöntemi (Salkım Güvesi ile mücadelede şaşırma tekniğı) uygulamaları devlet desteğı bağlarda **35 TL/dekar'dan 50 TL/dekar'a** Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nca yükseltilmiştir. Ayrıca, Avrupa Birliğı'nin **05 Aralık 2017** tarihinde yasakladığı **Iprodione** aktif maddesi Ülkemizde de **18 Ocak 2018** itibariyle yasaklanmış olup, 2018 yılı sonunda veya 2019 yılı başında **MRL** değerinin **20 ppm'den 0,01 ppm'e düşürölmesi** beklenmektedir. Söz konusu gelişme sonrası tüm bölge paydaşlarına bilgi verilmiştir.

Diğer taraftan, Avrupa Birliğı Türkiye ve İran menşeli çekirdeksiz kuru üzömlerin Okratoksin-A denetimlerinde 01 Temmuz 2017 tarihinden itibaren % 5 kontrol uygulamasına başlamış ve halen devam etmektedir. Sektörü sıkıntıya sokmakta olan söz konusu uygulamanın kaldırılması yönünde gerek yurtiçinde üretici ve Bakanlıklar nezdinde gerekse yurtdışında ilgili kurum kuruluşlar ile girişimleri ve lobi çalışmaları devam etmektedir.